Сврт фашизму — слобода народу!

Цена 1.— динар

Излази недељно Поштарина плаћена у готову

Омладина

ЛИСТ УЈЕДИЊЕНОГ САВЕЗА АНТИФАШИСТИЧКЕ ОМЛАДИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Година III Београд, 11 мај 1945 Број 44

»Четрдесет девет мјесеци надчовјечанских напора и пролијевања крви наших народа уродило је плодом, уродило је пуном побједом наших народа у заједници са Уједињеним нацијама, у првом реду са Совјетским Савезом, Енглеском и Америком.«

ТИТО

ДОШАО ЈЕ ДАН ПОБЕДЕ

Освануле су празнице на нашим улицама. Ми смо маштали о данима победе и веровали чврсто у њу и у најтежим данима непријатељских офензива када смо гледали и измучени кравим табанима дању и ноћу преваљивали стотине километара. Нејљући непријатељ мира и слободе, немачки фашизам, после пет и по година ужаса другог светског рата, сломљен је.

Када су фашистички авиони разарали енглеске градове, а нама бацали бомбе и летке са картама на којима је уцртана раздаљина од Берлина до Стаљинграда ми нисмо ни тренутак посумњали у то да ће једнога дана бранioци Стаљинграда, Москве и Лењинграда стићи у Берлин. Ми смо знали да ће се моћне армије западних Савезника искрцати у Европи и негде у Немачкој победоносно се срести са црвеноармејцима.

49 месеци је проживела наша земља под окупацијом и терором, незапамћеним злочинима и страдањима — 49 месеци упорне борбе, жртава, славе и величине. Стотине хиљаде палих бораца то је цена слободе — велика цена, али ми смо још у почетку схватили да је само слобода неоцењива. Нашим друговима који остадоше на хучној Сутјесци, у валовитој Шумадији, на падинама славне Козаре, по Лици и Кордуну, од Триглава па све до Ђеђелије, данас када читав слободољубив свет слави завршетак рата у Европи и уништење највеће агресивне силе „ми можемо рећи: ваше жртве, другови, нису биле узалудне, дело за које сте пали остварено је, земља Ваша пуним грудима дише и никада више туђи неће газити по светом тлу у којем ви почивате.

Пре 49 месеци наши народи су се нашли у смртној опасности разједињени непријатељским распиривањем шовинистичке мржње. У заједничким опасностима и заједничкој борби разбијен је непријатељски утицај и данас сви народи Југославије на улицама градова и села слава дан победе заједнички, чврсто уједињени око маршала Тита и новог народног владе. Омладина Југославије из ове борбе изашла је чврсто уједињена у један моћни јединствени покрет.

Место старе, труле, корупционашке Југославије створена је нова демократска, федеративна Југославија у којој народ сам собом влада. Нова власт никла је, развијала се и изградила у борби и због тога је она тако чврсто повезана са народним покретом, истинска народна власт.

Наместо војске коју су њени трули и издајнички врхови предали без борбе непријатељу, из партизанских одреда никла је и развила се нова југословенска народна Армија прожета патриотизмом, безграничном љубављу и одношћу према народу. Армија која из рата излази као победник и која ће бити будан чувар тековина највеће борбе у историји народа.

Ослобођена је читава наша земља, уједињени су и они крајеви који су преко двадесет година били под туђинским јармом и они ће остати у саставу своје отаџбине макар шта радили фашистички прирепци који још у неким земљама постоје, јер је границе наше отаџбине обележила наша Армија крвљу и костима и остаће будни чувар независности и интегритета наше земље.

Жртве које су југословенски народи дали створиле су новој Југославији велики углед у редовима слободољубивих народа.

То су резултати наше борбе, наше истрајности, многих непроспаваних ноћи и многих дана гладі. Пред омладином Југославије отворени су данас широки путеви у будућности. Али завршетком оружане борбе наши задаци нису смањени. Опустошену земљу треба подићи из рушевина, треба изградити нов срећан живот у миру. Пред нама сада стоји једна нова велика борба — борба без крви, која не тражи ништа мање пожртвованости, самопрегора и одрицања. Потребно је много рада да добијемо битку за мирну изградњу која пред нама данас стоји.

Потребни су стручњаци, људи који знају да руководе. Омладина данас треба да дај хиљаде инжењера, агронома, стручних радника свих врста — нове официре и војнике у битци за мирну изградњу.

Када умукну салве победничких топова, када се заврши прослава победе и почну нови дани мира и слободе основни задатак пред омладином и свим њеним организацијама јесте **учити и радити, радити и учити.**

Наша ведра поља прекрићи тракторима и комбајнима.

Уз тутањ ће се завртети точкови наших фабрика и из њих ће потећи производи који ће осигурати нашим народима живот достојан човека.

На згаришћима ће се подићи школе.

И сутра, када излетничке групе весалих физкултурника буду остављале своја фабрике и радионице и пењале се уз литице Прења знаће да је тим путем прошао Тито и провео четири и по хиљаде рањених бораца. Једриличари на плавом Јадрану сећаће се »Пионира« и »Корнета«, њихових неустрашивих подвига против италијанских и немачких ратних лађа.

Питома Козара и див Грмеч причаће им о офензивама и о хиљадама заробљене деце. Шуме Горског Котара причаће о неустрашивим омладинкама, о њиховим стотину километара дугим путевима које су босим ногама прегазиле да би кроз многобројне непријатељске заседе пренеле на леђима жито за партизане.

Сваки делић наше земље, свако брдо има своју борбену историју, може да исприча много о херојству, страдању и слави оних који су туда прошли. Свака стопа наше земље крвљу је натопљена и постала је сведочанство за све будуће генерације. На њима ће се генерације које долазе напајати љубављу према својој отаџбини, црпеће снагу за велике радне подвиге. Они који су палих нису умрли. Оживаће њихов дух у новим живима и у њиховим будућим делима.

ГОВОР МАРШАЛА ТИТА

Војници, подофицири и официри! Радници, сељаци и грађани!

Данас, 9 маја, тачно 49 мјесеци и 3 дана од напада на Југославију, највећа агресивна сила у Европи — Њемачка, капитулирала је. 8 маја у 23,01 сат Њемачка врховна команда потписала је у Берлину акт о капитулацији.

Четрдесет девет мјесеци надчовјечанских напора и пролијевања крви наших народа уродило је плодом, уродило је пуном побједом наших народа у заједници са Уједињеним нацијама, у првом реду са Совјетским Савезом, Енглеском и Америком. Некада страшна и на око непобједива сила, данас је скршена. Побједила је праведна ствар Уједињених народа над оним разорним силама које су хтјеле наметнути човјечанству неки нови поредак, поредак робства и патњи. Овај најстрашнији рат у хисторији човјечанства коштао је десетине милиона људских жртава у Европи. Помахнитали њемачки, талијански фашизам и њихове крваве слуге, које су се нашле у свим европским земљама, истребљивали су у позадини мирно становништво, истребљивали су све оне који се нису мирили са судбином Хитлеровог такозваног „новог поретка" у Европи. Стотине логора типа Мајданека и Јасеновца, логора грозота и смрти, остаће на вјечна времена као језовита опомена свима народима да никада више не допусте понављање такве трагедије, да учине све да се узроченик те трагедије — фашизам у корјену уништи.

Војници, подофицири и официри Југословенске армије!

Партизани и партизанке!

Херојзам и пожртвовање од почетка рата 1941 године па до данас, под најстрашнијим условима у борби са неупоредиво надмоћнијим силама непријатеља, био је примјер за све поробљене народе у Европи. Надахнути рјешеношћу да бранитe до посљедње капи крви своју поробљену домовину, надахнути дубоком вјером у побједу своје праведне ствари, ви сте од 1941 године задавали немилосрдне и жестоке ударце заједничком непријатељу Уједињених наро-

(Наставак на 2-ој страни)

ГОВОР МАРШАЛА ТИТА

(Наставак са 1-ве стране)

да. Ви сте часно извршавали свој дуг према својој домовини. Ваша бесмртна дела вјечито ће живјети у срцима наших народа и њихових будућих поколења. Поприта славних битака на Сутјески, Зелен-Гори, Козари, на Неретви и тако даље, остаће вјечити споменици херојству вашег и ваших палих другова. Они ће надахњивати будућа поколења наших народа како се воли своја отаџбина и како се умире за њу. Они ће бити споменици нашег народног поноса у борби за своју слободу и независност.

Нова Југословенска армија, армија изграђена у њеној најжешћој борби, армија коју сачињавате ви, истинска народна армија, која је извојевала такве сјајне побједе, мора остати и остаће историјски бранилац тековина наше надчовјечанске борбе. Наши народи Југославије, наша ослобођена браћа у Истри, Словенији, Приморју и Корушкој, упиру у вас своје очи са дубоком вјером да ћете ви знати очувати њихову извојевану слободу.

Народи Југославије!

Срби, Хрвати, Словенци, Македонци, Црногорци, муслимани!

Осванио је дуго жељени дан кога сте ви са тако великом чежњом очекивали. Дошао је празник и на наше улице. Коначно је побијеђена највећа фашистичка сила у Европи — Њемачка, која је задала много јада и патња нашим народима. Побијеђена је она сила која вас је хтјела поробити и истријебити. Вас су њемачки и талијански фашисти мијењосно заваљали да би се ви сами међу собом истребљивали. Али ваши мајбољи синови и кћери надахнути љубављу према своју домовини и према вама, свијем народима, спријечили су овај пакленн план непријатеља. Уједајте међусобних раздора и непријатељства, ви сте данас уједињени у једну моју и срећну Југославију. Уједајте стара, корупцијом и бесправљем изнутра труле Југославије, ми данас имамо демократску федеративну Југославију разноврсних народа. То је резултат побједе наше славне Југословенске армије, то је резултат ваше упорности, вашег поштровања и вјере у своју повјерену ствар.

Синуо је велики дан мира и слободе. Долазе нови дани мирне изградње наше разорене земље. Сада треба да извојевјемо нову велику побједу, да изградимо нову разорену земљу и учврстимо нашу истинску народну власт. Да учврстимо још више наше братство и јединство, тако да та више никада никаква сила неће моћи разрушити. И за ту побједу ће бити потребни огромни напори свих народних снага. И у том циљу треба уложити сва своја знања и снагу, извјесност као што су га улагали ваши синови, браћа и сестре на бојном пољу. Само максималним залагањем скратиће се рок обнове наше земље.

На дан ове велике побједе Уједињених народа над заједничким непријатељем мисли свих наших народа Југославије упућене су са захвалношћу славној и непобједној Црвеној армији — ослободитељици и њеном генералном руководиоцу Стаљину. Упућене су са захвалношћу херојским народима Совјетског Савеза, који су у овој надчовјечанској борби дали највеће жртве. Упућено су нашим великим савезницима Енглеској и Америци, и њиховим армијама, који су за побједу праведне ствари Уједињених нација дали велике жртве. Наше мисли упућене су сви они народима који су се борили и патили у фашистичком ропству. На овај велики дан побједе упућене су мисли наших народа браћи по оружју и кући на Балкану, који су такође издржали велико патње од истог непријатеља и дали свој део у овој величанственој побједи.

Девети мај 1945 године јесте дан заједничке побједе, јесте заједнички празник свих Уједињених народа. Желимо да овај велики дан буде дан надахућа и тежњи свих Уједињених народа на трајном миру и међусобном разумијевању. Увјерен сам да тумачим жељу сих наших народа када кажем да би се народи Југославије осјетили срећни да и после ове велике побједе на бојном пољу владе међу Уједињеним нацијама иста једнодушност и разумијевање у миру као што је владала и у рату.

Упућујем свој поздрав свим заведеним који су служили са оружјем у руци окупатору. Без обзира да ли се они налазе у четницима, усташама, домобранима и тако даље, да одмах положе своје оружје и предају се најближим властима. У исто вријеме изјављујем да народи Југославије — грађани нове средње Југославије, неће дозволити никоме да их омета у њиховом напорном у тој изградњи. Са свима онима који би то продужили наш народ и наша војска ће немилосрдно поступити.

Нарећујем свим борцима јединицама, на чије се они налазе, да сместа разоружају све оружане формације које су досада биле у служби окупатора или које би се покушале формирати иммо Југословенске армије. Нарећујем да се сав ратни материјал: лако и тешко наоружање, магацини са ратном спремом и трагови, борци и други дијелови одмах предају јединицама Југословенске армије.

Да живе наши велики савезници Совјетски Савез, Енглеска и Америка!

Да живи највећа заједничка побједа Уједињених народа над заједничким непријатељем!

Да живи непобједива Црвена армија — ослободитељица и њен велики вођа Стаљин!

Да живе армије наших савезника Енглеске и Америке и свих Уједињених нација!

Да живи славна Југословенска армија, понос народа Југославије!

Да живи братство и јединство народа Југославије!

Слава палим борцима за ослобођење наше отаџбине!

Смрт фашизму — слобода народу!

ПРОГЛАС МАРШАЛА СТАЉИНА НАРОДИМА СОВЈЕТСКОГ САВЕЗА

Москва, 9 маја

„Другови! Сународници и сународнице!

Дошао је велики дан побједе над Њемачком. Фашистичка Немачка, коју су Црвена армија и трупе наших Савезника бацили на колена, признала је да је побијеђена и потписала је безусловну капитулацију.

Протокол протокол капитулације потписан је 7 маја у Ремсу, а 8 маја представници немачке Врховне команде, у присуству претставника Врховне команде савезничких снага и Врховне команде совјетских снага, потписали су у Берлину коначан акт о капитулацији, чије је извршење почело 8 маја у 24 чса. Признавајући подлу кајаа немачких колоновођа, који уговоре и споразуме сматрају комадима хартије, ми не можемо вјеровати њиховој речи. Ипак, од јутрос, извршујући услове капитулације, немачко трупе почеле у масовно да полажу оружје и да се предају нашим трупама. То више није обичан комад хартије. То је стварна капитулација немачких оружаних снага. Међутим, истина је да једна група немачких снага у Чехословачкој још увек избегава да изврши услове капитулације. Али, ја се надам да ће Црвена армија успети да их уразумм.

Ми сада с пуним правом можемо изјавити да је дошао историјски дан дефинитивног слома Немачке, дан велике побједе нашег народа над немачким империјализмом.

Велике жртве које смо поднели за слободу и независност наше отаџбине, небројена лишавања и страдања које је ведмо наш народ у току рата, витешки-знан рад у позадини и на фронту — положених на олтар отаџбине — нису били узалудни и крунисани су потпуном побједом над непријатељем.

Великова борба словенских народа за свој опстанак и независност завршена је побједом над немачким освајачима и њемачком тиранијом.

Од сада ће над Европом да се вије велика застава слободе народа и мира међу народима.

Пре три године Хитлер је јавно изјавио да међу његове задатке спада расчарчавање Совјетског Савеза и отцепљење Кавказа, Украјине, Белоруије, Балтичких земаља и других покраина од Совјетског Савеза. Он је доспоено изјавио: „Ми ћемо уништити Русију да се никада више не подигне". То је било пре три године. Али, махнити плановн Хитлера нису се остварили — тог рата протекло је пе је у прах. Устаари, догодило се нешто што је потпуно супротно ономе о чему су сањали хитлеровци. Немачка је до ногу потучена. Немачке трупе се предају. Совјетски Савез слави победу, како нема намеру да расчарча или да уништи Немачку.

Другови!

Велики Отаџбински рат завршен је њиовм потпуном победом. Завршен је период рата у Европи. Отпочело је доба мирног развитка.

Ја пам честитам победу, драги сународници!

Слава нашој херојској Црвеној армији, која је одбранила независност наше отаџбине и извојевала победу над непријатељем!

Слава нашем великом народу, народу-победиоцу!

Вечна слава херојима, који су пали у борбама против непријатеља и дали свој живот за слободу и срећу нашег народа! (ТАСС)

Слободна уједињења Словенија у Титовој Југославији

Успеси које су постигле јединице наше Југословенске армије у својим борбама у Истри, Словеначком Приморју, Бенешкој Словенији и у Корушкој бесумње претстављају једну од најзнаачајнијих побједа наше војске. Под најтежим условима борбе, у тешком шумском, планинском терену, наша војска је доказала своју способност комбинованим операцијама свих родова оружја. Али су ове побједе добиле још много већи значај због тога што су постигнуте у времена који су после првог светског рата дошли у ропство империјалистичке Италије и Аустрије. Победа наше армије у тим крајевима претстављају најзначајније осигурање тековина тешке борбе за ослобођење и прикључење Југославији, коју је водило становништво тих крајева у четири годиме народно-ослободилачког рата, па и роз читаво време после осамнаесте године.

У својој офензиви роз Словеначко Приморје Југословенска армија је ослободила град Горицу, један од културних центрова словенског народа, великог индустриског и пристанишног града Трст и индустриског центар Тржич. Читаву војску је са одушевљењем дочекало словеначко становништво тих крајева која је 27 година стењало под ропством италијанских и талијанских режима. Али је нашу армију дочекало као своју ослободитељицу и италијанско становништво тих крајева које је у пуној мери осетило политичке и економске угњетавања фашистичке Италије. Ослобођени градови у Словеначком Приморју и потпуно уништење уједињених немачко-италијанско-домобранско-четничких банди претстављају допуну војничке победе коју су постигле наше јединице после знаног одлаганог годишње борбе против италијанских фашиста у септембру 1943 године. Онда су наше снаге биле ослободиле готово читаву територију Словеначког Приморја, ушле у Горицу и водила борба на прилазима Трста. Том побједом је наша војска остварила тежње наше браће поробљене до страних империјалиста.

У току борбе, а поготову од септембра 1943 године, народ Словеначког Приморја је изградио своју истинску народну власт у готово свим крајевима. Када је немачким оружаним снагама пошло за руком да преотму нашој војсци известан дер ослобођене територије, непријатељ је био у стању да организује своју немачко-италијанско-домобранску управу свему у својим упоришима. Напротив, народна власт је уживала све већу подршку народа, она је добијала све шири карактер бољег због своје праве демократичности. Избори Народно-ослободилачких одбора који су 1944 године одржани у готово свим крајевима Словеначког Приморја, претстављају најсјајнији доказ да је ова земља наша, да се листом укључила у народно-ослободилачку борбу.

Пошто је форсирала реку Сочу, наша војска је непредвидна прамс, заплда и северу и ослободила градове Гредишку, Чедад и Видем. Тиме је завршила ослобођење Бенешке Словеније, која је била и прво Светског рата у оквиру Италије. Као што је народ Словеначког Приморја, тако је и становништво Бенешке Словеније било стално искоришћавано и угњетавано. Народноослободилачка борба наших народа се пренела из Словеначког Приморја преко Сочу у Бенешку Словенију. И овде је почела да се развија Ослободилачки фронте словеначког народа, и овде је почео народ да изграђује органе своје власти, и овде се спроводила мобилизација за редове наше војске. Све до Видма је био организован систем родовних курирских веза, преко Сочу су долазиле јединице IX приморског корпуса, помагале ослободилачку борбу наше браће у тим крајевима.

Реалан одраз ситуације у Словеначком Приморју и Бенешкој Словенији је била одлука о прикључењу тих крајева федералној Словенији у саставу демократске федеративне Југославије, коју је донео пленум ОФ словеначког народа у септембру 1943. Делегација из Словеначког Приморја на првом збору посланика словеначког народа, у октобру 1943, у Кочевју је потврдила да је народ ослобођених крајева спреман да учтва своју слободу свим својим снагама.

После ослобођења Словеначког Приморја и Бенешке Словеније наша армија је отпочела борбу за потпуно ослобођење наше Корушке. Наша трупе се боре на прилазима Дравограда и Целовца и уништавају непријатеља у оној земљи које је некада претстављала центар Словеније, које је била врло читава вековне изложена најбрутаљнијој германизацији. До Светског рата је Целовац, заузимао водећи положај у економској културном центра. После Светског рата, када је издајничким радом домаће и међународне реакције испао плебисцит у Корушкој у корист Аустрије — још више је појачана активност за германизацију словеначког становништва.

У Корушкој су предпри активности ОФ и војничких руководиоца из Штајерске и Горењске. Упркос ванредно тешким условима старајући су одбори ОФ у граду Корушкој. Формирани су партизанске чете које су прерасле у батаљоне и одреде. Наше јединице у Корушкој су отпочеле успешне операције за паралисање непријатељских комуникација у непрекидним нападима на непријатеља. Она су пренеле ослободилачки покрет преко Драве, повезале се са Аустријацима и отпочеле рад међу њима.

Аустријански батаљони формирани у Словенији су један од великих успеха ослободилачке борбе у несеверњим крајевима наше земље. Корушки батаљони заједно са осталим јединицама данас довршавају велико дело ослобођења наше Корушке.

Дио словеначке земље која је била подвргнута угњетавању између старе Југославије, Аустрије и Италије налазио се и под империјалистичком Мађарском. Од бивше североисточне границе Југославије, па до реке Робе живи словеначко становништво које је било изложено угњетавању мађарских фашиста. У својој офензиви је братска Црвена армија ослободила и оку нашу браћу и данас су у Рабској Словенији изграђују словеначка народна власт.

Јединице наше Југословенске армије које су ослободиле главни град федералне Словеније, нашу херојску Љубљану, које су ослободиле Трст, Чедад и Горицу, бореће се сада за ослобођење Целовца, Пољу и Марибора. Тиме оне остварују тежње словеначког народа, тиме оне остварују идеје највећих твораца словеначке културе — Прешерна, Левстика и Ценкара. Наша војска завршава велико дело стварања слободне, уједињене Словеније, која ће живати у братској заједници са осталим југословенским народима. Уочи потпуног ослобођења читаве своје територије, словеначки народ је добио и свечану прву заставу, заставу Фронтовског одбора. Словеначки народне владе добило је још веће значење чињеницом што је влада састављена не територији нашег Словеначког Приморја, не територији оне наше земље коју покушавају непријатељи да отцепе, данас могућим провокацијама од наша отаџбине.

Наоружани словеначки народ који је у току народно-ослободилачке борбе доказао сву своју снагу приступиће после потпуног ослобођења наше земље са свим својим снагама ојачати наоружане снаге. Ојачаће и ојачаће и даље и словеначки народ свим снагама ојачати нашу армију, јер зна да она претставља најснажнија јемство за очување тековина стечених у борби. Словеначки народ зна добро шта значи слобода, јер је за њу био много својих најбољих синова. И кад је знао да оствари своју слободу, уједињену отаџбину, знаће и да је очува. Као што су словеначком народу у борби за остварење слободе помогли сви братски народи Југославије, тако ће му они помоћи и у њеном чувању, јер данас сви наши народи знају да уједињена Словенија претставља један од снажних темеља наше отаџбине, јер данас сваки од наших народа зна да осигурањуји слободу федералне Словеније осигурава и слободу своје земље и наше демократске федеративне Југославије као целине.

Љубљана празнује своје ослобођење

„Над ослобођеном Љубљаном лепрше словеначка застава се потокрашом звездом. Грађанство одушевљено поздравља своје ослобођење, свој велики празник". То су биле прве вести из ослобођене словеначке престонице. Љубљана је дочекала дан комо се увек надала и за које се борила. Дочекала га је јединствена и јунашка, као што је била јединствена и наша у месецима фашистичке окупације, као што је била чврста и непокорена у тешким данима наше најстрадања под италијанско-немачким фашизмом. На превару, ни лажи нису умиљили словеначки престонице. Позиву Комунистичке партије Словеније за активни отпор одазвао се скоро цео град. Љубљанско становништво се окупљало у многобројне одборе Ослободилне фронте словеначког народа не обазирући се на политику и степешку припадност. Љубљана је веровала у победу. Зато је одговарала немачким и италијанским фашистима борбом и делом. Зато се са гнушањем и презиром окретала од старог издајника Рупника и његових белогвардиста. Под погоњима наших дивобазантских група са општим одобравањем града падали су они који су хтели своју властиту браћу да заведу у ропство и служење фашистичким злочинцима. Љубљане је дала на хиљаде својих младих синова и кћери у редове правих бораца за слободу. За све време сужањства није ни за тренутак престао отпор тога јуначког места. Свакодневно масовне саботаже и оружане акције, стотине летака и часописа штампаних у илегалним штампарјама, стиснуте песнице и кћери у очима љубљанског становништва јасно су говориле окупатору и издајицама: Љубљана није заша, она вас мрзи, Љубљана је наша — Тито.

Италијански и касније немачки фашисти и њихови домаће слуге беснели су од јада, хтели су да постигну своје. Са мајорим нескиом хтели су уништити отпор Љубљане и прогласити је своји. Суд отрађена жицама и бункерима преживљавала је Љубљана тешке претнутке. Претатрани затвори у љубљанском суду, у бегличкој и шемпаторској касарни сведочили су о терору крволока. У „грамзивој јами" и код стог Ухка, код Љубљане, падали су таоци; сваког дана су умирали невини људи, који су окрвавили једино то што су у Љубљани слободу. У концентрационим логорима у Италији, на Рабу и у Немачкој гинули су људи и жене, старци и деца.

Али је сав бес окупатора био узалудан. Поред бункера и стража, преко жичаних ограда одлазили су омладинци и омладинке у партизанске редове, да се пуштају у руци свети за страшно злочине, да се што пре врате и донесу слободу поробљеној, али непокореној Љубљани. Поносна слави данас Љубљана највеће дане своје историје. Кћери младих јунака из словеначког главног града, који су погинули у редовима наше победоносне народне војске, хрлиће таоца у затворима и логорима — Љубљана је платила своју слободу. Али ова кћи је и снежно јемство да Љубљана заједно са осталом Словенијом знати да очува своју слободу и све тековине народно-ослободилачке борбе. Љубљана ће остати и у данима обнове и изградње Словеније и читаве Југославије оно што је била у тешким данима окупације, остаће град херој.

ЦРВЕНА АРМИЈА ЈЕ ОСЛОБОДИЛА ПРАГ

После мањеватог маневра тенковских формација и пешадије, трупе Првог украјинског фронта под командом маршала Коњева сломиле су непријатељски отпор и ослободиле Праг, престоницу совјетске Чехословачке републике. Москва је ослобођење Прага поздравила артиљеријским салвом од 24 топчића из 224 топа.

9 маја у 4 часа ујутру ушле су трупе Црвене армије у пражке улице и донеле слободу великом словенском граду, који је био прва жртва хитлеровских зарвоја.

НАШ ЗАГРЕБ

Кроз дуге четири године, притиснут усташким чизмом, дао је Загреб безбројне жртве на олтар заједничке борбе. Загреб је увек био слободарски и његовим улицама је често текла крв бораца против намарадних режима насиља и пљачке. Још за време старе Југославије, Загреб је у борби против великосрпске реакције дао многе скопоцене жртве, да би по доласку Немаца и њихових усташких слуга заплиео у управо море крви.

Такмиче се биле непрупне бораца за слободу. У усташким згрдама на трг Н., у Петриньској улици, у женској казионици на Савској Цести и другим усташким мучилиштима чамили су, били мучени и убијани најбољи и најнапреднији кратски људи. Усташе су добро изучиле свој занат убијања, али им никад није успело да у Загребу угуше народно-ослободилачки покрет. Стрельана су постала свакодневна гробље мученика у Максимиру се непрестано прошкривало, али су зато летеле у ваздух фабрике, постројења важна за рат, кидана је пруга, по улицама убијани Немци и усташе. Никаке жртве нису могле да спрече херојску борбу Загреба. Гомиле мртвих усташа код Ботаничке баште, рушење Главне телефонске централе итд. знаје су доказ за то.

Никаква пропаганда на претњу ни одмазде ни масовна убијања нису могле да савладају живу народну снагу. Усташе су измислиле одвратни начин убијања: вешали су људе на жељезне куке и тако их, јавно изложене, пуштали да умиру полаганом смрћу. Ни то није могло спречити да се Народноослободилачки одбори формирају тајкорићи у свакој улици, да помоћ фронту буде све већа да све већи број људи одлази у редове наше војске. Народно-ослободилачки покрет је растао и бујао упркос најгорег терора.

И док се у Европи немилосрдно близиио ослобођење, Павелићева тековина НДХ је била такође на руби пропасти. Загреб је узбуђено очекиво дан слободе. И тај дан коначно је дошао. Дан пре потпуне капитулације Немачке, наша војска Југословенска армија је ослободила наш бели Загреб и сетрна у њему остатке Павелићевих разбојника и убица, донла слободу главном граду Федералне Хрватске. Загреб је ту слободу заслужио, заслужио је је кравво, најтежим жртвама у крви која се с годинама немилице проливала његовим улицама.

Данас се Загреб купа у мору застава, слави слободу. На Марковом тргу, где су некада великани крунисали ужареном круном великог сељачког вођу Матију Гупца, блешти петокрака. Загреб је опрао са свога лица љагу којом су га упрљали усташки зликоци.

Загреб је слободан. Главни град федералне Хрватске креће новим путем, путем среће и благостања у Титовој Југославији.

СТАЉИНСКО ПЛЕМЕ

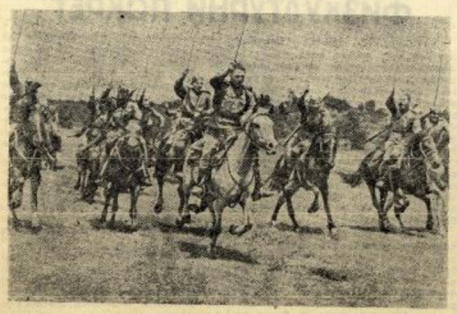

Историја не познаје други такав народ, такву епоху у којој је младо покољење велике земље постало тако моћна стваралачка снага, као што је омладина земље Совјета, као наше славно стаљинско племе.

Једино је велика Октобарска револуција створила услове за развијање младог покољења способног да невиђеним херојизмом, стаљинском упорношћу, која руши све препреке на путу на постављеном циљу, решава најтеже задатке. Једино је стаљинско руководство обезбедило неминован пораст свега што је најсоље, најдрагоценије за нову епоху младог покољења наше земље. Једино у совјетској земљи налази подлогу најбоља машта младости с стваралачком животу, о борби за процват народа и његовој срећи.

Једино у совјетској земљи, у великој стаљинској епохи, вечити сан човека о узвишеној правичности, тј. најсветије, најчистије и најузвишеније тежње младог човечије душе су се изједначиле са садржајем и правцем живота земље. И наше омладина — верни синови и кћери своје домовине — увек су херојски и самопожртвовано борила да одбрани, да очува живот изграђен њеним рукама и рукама њених очева и, овладавши њиме, да иде напред, увек и само напред ка својој данској будућности.

У васпитавању овог стаљинског племена пресудан значај имала је Партија большевика коју су створили Лењин и Стаљин. Велико учење ове партије о светлава далеко унапред пут народа. Њена историја, препуна страсти револуционарне борбе и безграничне одности, показује да нема тих тешкоћа које се на могу савладати, да нема у тарђења која се не могу освојити. Ис куством ове партије, духом њене бор бе обогаћено је и обогатиће се стаљинско племе. Дивни ликови больше вичке железне гарде — младог Ленина, младог Стаљина, Кирова и Орџоникиџзе, Свердлова и Бержинског Фрунзе, Куйбишева и многих других славних синова Большевичке партије — помаже овом покољењу омладине да васпита у себи особине борца за највише идеале човечанства.

Дословно свака обласна, покрајинска и републиканска комсомолска организација одгојила је за време Отаџбинског рата изванредне хероје. Москва је дала домовини Зоју Космодемјанску, Василија Аритонова, Илију Кузина, Наташу Ковшову, Марију Піолиновоу. У украјинском Комсомолу родили су се легендарни хероји — младогардисти Краснодона. Белоруски комсомолци дали су земљи Гастело, Сиљницког; Ленинградци — Пчелинцева, Харченка, Петрову; Комсомол Туле — Сашу Чекалина; Орелци — Владимира Рубочиа; Кубанци — браћу Игнатове; Смоленци — Волоћу Куриленка; Калињинци — Лизу Чајкину; Осетини — Хазмурзу Мильдзихова; Грузини — Ноја Адамиа; Туркмени — Курбан Дурди; Узбеци — Кучкар Турајрева; башкирска организација — Александра Матросова; карело-финска — Ану Лисицину, Марију Мелентијеву.

Али није се само у рату, на фронту и у непријатељској позадини показао херојизам стаљинског племена. Поједу над непријатељима наша домовина, над мрачњацима и гушитеља слободног живота народа које у позадини многобројна војска херојских бораца на радном фронту.

Наш појам о херојизму неупоредиво је шири и дубљи од свих појмова о њему који су раније постојали. У херојизму совјетског човека нема личних интереса, славољубивости и користољубља — то је херојизам који је своје ствен читавом народу, херојизам коме је циљ добро домовине. Баш зато што у ове особине типичне за наш народ, оне су чврсто везане за лик младог грађитеља нашег живота. Њему су својствени, као свега, висока идејност, чврстина карактера и упорност у постизању циља — особине које су васпитане у младим покољењима наше земље Большевичка партија, Комсомол и народ.

Такви су бесмртни хероји Отаџбинског рата који с оружјем у рукама бране рођену земљу. Такви су сви они чије неумрлим радом, надахнутим стваралаштвом помажу народу у постизању великог циља — пораза непријатеља.

Е. Јарославскиј
Из предговора књиге
„Стаљинско племе"

Н. ЖУКОВ: ЗОЈА КОСМОДЕМЈАНСКАЈА

Владимир Назор

ТИТОВ „НАПРИЕД"

I.

Друг Тито јаше на челу колоне
Уз уску стазу планинску.
Високо,
На врху, лед. Крш, блато наокопо.
Доље, у кланцу, мутан поток шумн.
Облаци тмасти вуку се по небу,
А премен магла као дим се диже
Из шуме јела, букви и оморика.
— Он јаше; све то не види, не чује.
Камо га Мисо пренијела! У ком
Свијету живи! Од чега је бора
Ни челу и грч око тврдих уста!
Ал наједном је стао; тргнуо се.
Авет је пред њим. Сва је од блата
смрзнута,
Од сњега и мраза. Стоји, студен шири
И вели:

„Куд ћеш, дрзниче! Ја владам
У тој планини. Окрени се, гледај
Те једне можеш које овуд водиш.
Голи су, боси, бледно људско месо.
Невољна кра, што мој је дах смрзава
Камо их водиш у патњу и у смрт!
Кипове од леда направиг ћу од вас
И стајат ћете, крути, непомичи.
У тамн ноћној и у свнетлу данњем
На овим горским стазама, знамење
Веље им моћи, људма опомена
Да човјек не см'је преко неких граница
Окрени се и врати у низине,
Да кости гријеш код огњишта свога,
Покоран и тиз; — највећи је закон
Човјечји: живјет, ма и како било!"

То авет рече; он очима бљесне
И ватру проспе из пламених зјеница;
Ошину коња и неман прегази,
Па викну с висина:

„Напријед!"

II.

Друг Тито јаше на челу колоне
Стазом све тврдом, мрзлијом.

Страшило ново сада пред њим стоји
И затвара му пут. Ох, грдно ли је!
Мршаво, жуто. Кожа на њем виси;
Клепећу у њем кости кб ораси
У празној врећи. Говори му:

„Стани!
Гледај ме. Давно већ ме знаш, ал никад;
Читаш лик ми још не видје страшни.
Онај сам, који већ те дуго прати
По опљачканим земљама, кб сјена;
И сједи у сваком дворишту, на сваком
Огњишту, у свакој штали; и вуку тура
У сваку торбу; и зовем се Глад.
Сјаш с тог коња; ја ћу да га јашим!
Па нека водим твоје биедне можке
По шумама и кланцима и пустињом,
У којим само кос и вјеверица
Налазе хране. Сикни црвен-заставу
Са стнега и дигни цвн барјак мој!
Пробједу и славље ја ту славим. Стани!
Окани се свих сања и врати се
Доље на равни. Орм, сиј и жањ,
Јер книта нема важније од хљеба,
И највећа је срећа трбух пун!
Те узде дај ми и нестани!"

Тито
Се коња сиђе, ал се не окрену.
Пригну се и земљи, зграби груду блата;
У прах је смрзи и у жвало баци
Немани оној, кликну:

„Напријед! Напријед!"

III.

Друг Тито стиже на челу колоне
Под врх планине.

Литице и магла
Врхунац крију. Ондје гдје би мого
Уз напор проћи, нова авет сједи
На литици и гледа у дошљака.
Очи су њене ко у сове, њушка
Лисичја, зубн ко у штакора,
А свакн зглоб је грбава му тнела
Угласт и драчав. Гледа и говори:

„Откуда дође, пустолове! Куд ћеш!
Знаш ли ме! Ја сам отац свију сумња,
Несреће вјесник, претеча кајања.
Онај сам који оштра понте има,
Да њима копа у савности вашој
Гроб, гдје ће трунут луда сања људска.
Што хоћеш! Чему дигну сву ту чељад
Да трпи и страда! Идеал је воће
Што зре на гранн коју никад не ће
Дохватит рука човјечја; вртунац
Планине ове скиже до небеса.
Окрени се и сиђи, пустолове,
Па чин свој мјерн према својој снази
И земљом ходај ситним корацима."

Ал грмну гром на врх планинскоме,
И вјетар духну, и магла се дигну.
Закрешто оро под облаком; заја
Сунце што славно сја и кроз магле и грије;
И Титов глас се просу као дажд
На измучену чељад, увнек жедну
Његових ријечи:

„Напријед!"

ОНИ СУ СЕ БОРИЛИ ЗА ПОБЕДУ

— Победа биће наша! То су речи које су гореле на њиховим бледим грчевито стиснутим уснама када су падали покошени непријатељском ватром по планинама и шумама, равницама и пољима — широм целе наше напаћене домовине. То су речи које су изражавале њихову дубоку, безграничну веру у победу наших народа над мрским фашистичким освајачима. И нису се узалуд угасили њихови млади животи на Козари, крај Сутјеске или Неретве, на Козјаку и планинама Словеније, или у страховитим фашистичким затворима и логорима.

Победа је извојевана, победа је наваљивају су извојевали своје осветничким бајонетима славни борци непобедиве Црвене армије херојском одбраном Стаљинграда и Лењинграда, борбом испред Москве, истребљењем фашистичке гамади у својој совјетској домовини, јуришом на хитлеровску Немачку и гажењем фашистичке звери у њеном сопственом брлогу. Извојевали су је херојски народи матичног Совјетског Савеза, без чије борбе данас б. човечанство било обавијено мраком у коме одјекују само окрвављене фашистичке чизме. Њу су извојевале војске наших западних Савезника и свих Уједињених народа у борби против фашизма. Поведу су извојевали наши на ставни, али никад непокорени народи. Наша јуначка Југословенска армија — ослободитеља наше домовине. Њу су добијали сваком борбом, сваким залим животом, сваком капљом крви, кроз славне подвиге у Првој, Другој, четвртој, Петој, Седмој непријатељској офензиви, кроз невиђене тешкоће и напоре. И данас наши народи са сигурношћу могу рећи: добро смо припремили сетву, наша четвгогодишња жетва је богата и обилна. Другови, војних нема међу нама, ви сте палили је дело, за које сте своје младе живота дали, победили.

*

У огњу и крви, у борби за слободу нијали су хероји. Никада није тако јако заблештала безгранична љубав, одност и пожртвованост наше омладине према својој домовини као кроз ову ослободилачки рат...

Младог загрепчанина подвргли су страшним мучењима. Тукли га, пребијали, ломили му кости. Фашисти су хтели зверским поступцима присилити омладинског руководиоца јунака Јожу Влаховића да открије рад својих другова. Његово лице је смрзавило. Крв му је квасила подерано одело, али жераве, дубоке очи гореле су за победу чак и онда када су га измрцвареног повели на стрељање.

*

Анте Јонић родом је из нашег јуначког Сплита у коме су мала деца разбијала електричне сијалице фашистима и аксерима бушила аутомобилске гуме, а одрасли одлазили у партизане. Сплит га добро познаје по његовим диверзантским акцијама. Дохватили су фашистички кожодери — грозничаве их хватала при помену његовог имена. А он је био неуморан и неустрашив.

У занесном јуришу за време непријатељске офензиве, на чалу свог групног омладинског батаљона лео је Анте Јонић — Народни херој.

*

Војвођанско село Реметинца подрхтавало је од швапског налета и митраљеза. Немци су наваљивали друмом. Али сигурна рука омладинца Бошка Палковљевића — Пинкија, није подрхтавала. Он је гречнито стегао митраљез и нису пропуштао шваба. Али ипак, Пинкија је био готово сам, а они — хиљаде пазјарених зверки.

Пинки је сломио митраљез и револвером убио швапског официра, али и ипак погинуо. Народ га је прогласио Херојем.

*

Полиција ју је тражила на све стране. Али је ипак Вера Шпендрова са лажним документима пролазила поред самих њих, пробијала се кроз њихове заседе и одржавала везу Главног штаба Словеније са партизанима Штајерске.

А кад су је ухватили, зато што ју је издао један изрод, фашисти су се церекали: Ха-ха, и ви стварате војску! Ко командује њоме — бандити. Нико не може победити Хитлерову армију!

— Наш народ ствара своју војску и он ће вас победити, прксосо је одговорила Вера падајући покошена.

Другарице Вера, ти си имала право. Наш народ је стварао и створио своју војску. Из малих партизанских група родила се наша Народно-ослободилачка војска и данас прерасла у модерну Југословенску армију, вичну савременом ратовању. Њоме руководе искусни команданти, прокаљени у борби, способни за сложено фронтално ратовање и верни синови нашег народа. Наши народи се поносе својим командантима: Пеком, Кочом, Костом, Драпшином...

*

Стара погрбљена мајка већ три године није видела свога сина Лунета. Колона је пролазила.

— Другови, познајете ли мога сина, мога Лунета — питала је борце.

— Знамо га мајко. Али, чујеш ли само грме топови — то твој Луне борбу води с Немцима.

А када се борба свршила Лунета су донели смртно рањеног на носилима. И није задрхтало њено срце. Она се чврнула над сином и прошапутала:

— Чедо моје, дуго те мајка није видела. Јуначком си смрћу погинуо.

*

Карпошови партизани су певали:

„Не плашимо се швапских крволија
Нас помаже Црвена армија".

Осећаше да нису сами у борби, да и с њима Црвена армија, братски народи Совјетског Савеза, још више је утврђивало решеност и веру наших бораца. А млади командант Карпош рафалом је опалио у ваздух када је „Слободна Југославија" донела вест да је совјетска мисија стигла у Врховни штаб. Он је у мислима, када је јуришао по стрмим брговима Козјака и Германпланине, гледао како са вала незајажљива лава Црвене армије која мрви пред собом фашистичке хорде. Он ју је видео и онда када је пао смртно погођен на Бељачи у борби против фашистичких полицајаца.

Са вером у победу Црвене армије пали су и омладинци Буде Томашић из Црне Горе, Слободан Принцип, Коста Босанац, Брацо Немет из Босне, падали су омладинци широм целе наше домовине.

Црвена армија је победила. Међусобна љубав, братство и јединство народа Југославије са народима Совјетског Савеза, краљу је исписано, а пре неколико недеља потврђено уговором о пријатељству, узајамној помоћи и послератној сарадњи. Оно што је годинама тињало на дну срца наших народа данас је остварено. И уговор, љубав, братство и јединство вечно ће живети.

Сванула је зора слободе над нашом домовином. И у тој победничкој зори, у ово велико дане када наши народи напрежу све своје снаге да изграде срећнију и лепшу будућност, наша срца подрхтавају топлом љубављу према свима онима који су тако несебично дали своје живота за остварење ове велике ствари.

Слава нашим омладинцима-херојима који су пали за слободу наше домовине и својом краљу допринели победи над фашистичком Немачком.

Аца Шопов

ПРЕД ПИОНИРСКИ СЛЕТ

Опште интересовање за организацију младих пионира расте сваког дана. То се примећује код сама деца — пионира. Број чланова расте, рад се грана и добија сигурније и одређеније облике. Међу родитељима је испочетка било скепсиране, неизвесности. Међутим, како се и родитељи упознају са циљевима и задацима пионирске организације, тако се јасно види да је поверење већ освојено. Наставници су, у првим мах, страховали да би ова организација могла да постану терет школи и супарник ауторитету учитеља. Данас, када су намјере пионирске организације познате, међу наставницима свих школа овај рад стиче пријатеље. Наше становништво показује велико разумевање за овај облик васпитног рада. Што је најважније сам маршал Југославије показао је јасно колико пажње посвећује најмлађим у држави, колику важност полаже на што бољи рад пионирске организације.

Благодарећи свему томе, организација младих пионира данас је обимна масовна организација, која се уздиже и шири, те обећава да ће, и поред неких потешкоћа у раду, постати оно што се од ње очекује, прави васпитач будућих грађана.

Ред нама стоји пионирски слет, који ће се одржати 22 о. м. по свим окрузима у држави. Тај слет је важан у сваком погледу. Он је јавна афирмација организације која треба да своју снагу покаже јавности, а и самим пионирима. Том приликом треба показати шта пионирска организација хоће и жели, показати шта је она кадра да учини. На слету ћемоออ̂ценити снага појединих организација на терену, упознати мане и врлине, уочити недостатке да бисмо их могли да исправљамо. У том правцу је врло важно што се слет одржава истовремено у читавој држави. Тих дана ће читава Југославија живјети у знаку снага и радости младих пионира.

Изнад свега је важно што се слет држи у прве дане нове, велике, скупо стечене слободе. Он је за младе пионире завршетак тешког и мрачног живота, а почетак и увод у нове, весеља и ведра дане. Тај печат треба и слет да носи.

Млади пионири су саставни део УСАОЈ-а, који их руководи. Успјех слета зависи у великој мјери и од успјеха у раду. Ако се у раду не буде постигао успјех, не ће бити ни слетова. Ако се у раду не буде радило, не ће бити ни пионира, него успјех целокупне омладине Југославије. То ће бити сведочанство о напорима и успјеху нове, младе, слободне и снажне младости.

С тога становишта ће сва јавност посматрати и просуђивати слет, тако треба да га прими и сва омладина. У припреме и организацију слета треба да улože сву своју снагу и сву љубав.

На слету треба да се покаже што боља средства свих васпитних фактора, а ту долазе у првом реду родитељи и наставници. Омладина треба да их занинтересује, да се о њима интимно и другарски повоје у раду око слета, да се покаже хармонија у раду свих васпитача. Без те сарадње ће успјех бити мален.

Далматински пионири вежбају

Уложимо своје снаге у овај рад онолико колика је његова важност по васпитање нових генерација и по обнову отаџбине.

Бранко П. Сучевић

Ми млади трактористи...

Живот нас младих тракториста тече врло весело. Звук трактора не бисмо замијенили ни најлепшом музиком, јер нам је драг и присан. Наша опаљена лица сведоче да смо на пролетњем сунцу, а трактор одличе и указују се бразде из којих ће брзо ићи усјев.

До недавно смо били нестрпљиви (а нарочито ми другарице), па када се у Иригу ишло на тракторски курс, без оклијевања смо се уписале. У року од мјесец дана смо положили испите, те сада већ увелико оремо. До сада смо нас 40 са 7 трактора поорали и посијали 700 јутара земље. Међу нама има и Мађара са којима се одлично слажемо.

Културно-просветни рад није запостављен. Одржавамо редовно конференције и издајемо зидне новине, али покрај свега имајемо увек времена за играње и шалу. Истина, оремо и дању и ноћу, али имамо смеха. Кад наступи вече наше себе окинеш: пјесма и игра траје све дубоко у ноћ. Заиста лежемо да би били одморни за сутра.

Млада тракористкиња
иришког среза

МАРШАЛ ТИТО ПОЗДРАВЉА ОМЛАДИНУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Поводом Првог конгреса антифашистичке омладине Босне и Херцеговине који је одржан у Сарајеву, маршал Тито је упутио следећи поздрав омладини Босне и Херцеговине:

„Другови омладинци и омладинке наше јуначке Босне и Херцеговине,

Спрајечених развијтком данашњих крупних догађаја нисам могао да одржим своје обећање да дођем и да вас лично поздравим на вашем конгресу. Чиним то овим путем са жељом да ваш конгрес буде снажан потстрек читавој омладини наше напаћене Босне и Херцеговине у напорном раду за изградњу нове федеративне Југославије, онакве Југославије какву је наша омладина још давно прије рата тајила, а каква је данас већ створена — федеративна демократска Југославија равноправних народа, који треба да живе у братској слози да би могли створити поколењима срећну будућност. За такву Југославију наша херојска омладина, а нарочито омладина Босне и Херцеговине, дала је десетине хиљада младих живота.

Желим вам много успјеха у вашем раду.

Нека је слава омладинцима и омладинкама који су дали своје животе за данашњу победу.

Смрт фашизму — слобода народу!

Маршал Југославије
ТИТО

ОМЛАДИНА ИСТОЧНЕ БОСНЕ У СРЕМУ

25 априла у Бијељини је формирана омладинска радна бригада из Источне Босне. Око 300 омладинаца и омладинки, подељени у 6 чета, дошли су на рад у етаре румски и иришки. Три чете су у сметлише на Црној пустари, а по једна чета на Киповима, у Вриднику и Бешенову.

Дошла је вредна и пожртвована омладина јуначке Босне, која је толико дала народно-ослободилачкој борби, да и она допринесе свој удео на послијератној обнови земље. Ова бригада је у Срему, да се кроз рад повеже и зближи са омладином Срема, да учврсти и појача јединство читаве наше омладине.

На сетви

Пуни одушевљења, они су се одмах јављали чим су чули да се иде у Војводину. Из наших крајева као на пр. из Олова, из Бирча, ишли су по 80 и 100 км пешке, боси, само да стигну у Бијељину, одакле су сви заједно кренули преко Шапца за Срем.

Има ту много омладинаца и омладинки из крајева који су најактивнији потомагали народно-ослободилачку борбу, који су у раније давали све од себе за наше партизанске одреде, а који су и данас међу прамца и истичу се непрестано ударничким залагањем, да се сва што се поставе, па било то окопавање винограда, или радови на сетви или чишћењу поља од заостале шаше, што успешније и боље уради.

Друга, пета и шеста чета је за два дана очистила од шаше педесет јутара и дала 320 радних радо. На раду су се највише истакли 20 омладинаца и омладинки са Озрена, од којих се нико не може посебно похвалити, јер су се сви најпожртвованије залагали.

У првој чети омладинке муслиманке, које нису никада ни виделе машине сејалице, показала су се одлично. У трећој чети су посијали око 60 јутара и подрвали око 50 јутара, преко 25 јутара су очистили од шаше, а такође су редили на окопавању винограда.

У трећој чети се истакла у окопавању винограда Анница Крстић, која окопа 1,5 арсту, док други окопају једну. За њом не заостаје много ни Љубица Перић.

Нерасквидно братство омладине је дошло до изражаја у прославама Првог маја, које су одржане у Вриднику, на Венцу у Фрушској Гори, у Петровцима заједно са омладином оближњих села и места. Одржане су спортске игре, уметничке, и културне приредбе. Сремци су све грабили ко ће да прими на преноћиште Босанце. За време ускршњих празника ишли су у Ривицу и Жарковце. Када су се после прославе Првог маја, које су одржане у Вриднику, Венцу и Фрушској Гори, у Петровцима заједно са омладином оближњих села и места. Одржане су спортске игре, уметничке, и културне приредбе. Сремци су све грабили ко ће да прими на преноћиште Босанце. За време ускршњих празника ишли су у Ривицу и Жарковце. Када су се после прославе Првог маја, у ускршњих празника враћали на своја сметлишта, кола су биле препуна колача, меса и ускршњих јаја, које је за њих секретарка сремска омладина.

Поред пољског рада, босанска омладина рада на културно-просветном пољу. Одржавају се четири конференције, читају се новине, са занимањем се прате сви догађаји у свету и код нас. Нарочито је са пажњом и љубављу о младина пратила рад Првог конгреса босанско-херцеговачке омладине. Сви су они у мисли били у Сарајеву, па су се занимали које ли маршал Тито присуствовати, по зидовима на салама исписали су паролу: „Живио Први конгрес омладине Босне и Херцеговине.“

Пошто има много неписмених, у неким четама скоро половина од укупног броја, свуда се одржавају анализабетски течајеви. Много им ту отежава што нема у њи најнужнијих ствари, па на пр. у Шапцу и Пајтићу у Сремској Митровици скоро плачу када се услед оскудице материјала не може да одржи неког дана час из писања.

Колика је воља те омладине за радом види се најбоље када се упознају тешкоће са којима се они боре. У првом реду долазе недостатак ма каквог рубља, тако да када се пере рубље ваљина из на може да иде на рад, јер нема у шта да се пресвуче. Многи су у боси и поцепани, али упркос свему томе ведрина не силази са њихових чела. До касно у ноћ оре се салаши од посиле омладинске. Играју се народна босанска кола. Радом и песмом која се разлеже кроз сремска поља поздравља омладина напаћене Источне Босне сво-ја сремска другова.

ЗА МАСОВНИ И СВЕСТРАНИ ФИЗКУЛТУРНИ ПОКРЕТ

7 и 8 априла је одржан у Београду састанак претставника физкултурних и спортских организација из свих федералних јединица. Циљ састанка је био доношење заједничког плана рада и формирање јединственог физкултурног руководства Југославије. Састанку су присуствовали и гости из Централног спортског савеза Бугарске — Мерко Божаров и Георги Павлов, затим министар просвете владе демократске федеративне Југославије — Владислав Рибникар, претставник Јединственог синдиката Јосип Цази и члан политичког одељења Министарства народне одбране Владо Маџарић.

Састанак је отворио друг Мирослав Кречић поздравивши присутне и прихвативши делегатима из Бугарске велики букет цвећа. Министар просвете Владислав Рибникар је поздравио рад конференције и подвукао њен значај за развитак физкултуре и спорта. Бугарски делегат Марко Божаров је, бурно поздрављен, предао нашој физкултурној организацији у име Централног спортског савеза Бугарска почасни пехар и у свом говору нагласио да ће физкултура још више продубити братство и јединство наших братских јужнословенских народа.

После поздравних говора делегата, друг Мирослав Кречић је одржао реферат о организационим формама рада нашег физкултурног покрета. Осврнувши се на недавно стање спорта у физкултуре у старој Југославији, друг Кречић је скренуо пажњу на основне заметке нових схватања и принципа у физкултури која су се изграђивала још у пуном годинама народно-ослободилачке борбе, управо онако као што су се у то време изграђивала и нова, здраве схватања у свим гранама нашег друштвеног живота.

Наш физкултурни покрет мора да буде масован и свестран и он не може да се одвоји од народног живота, него мора с њим да буде најтешње повезан. Он мора да допринесе свој удео у васпитању нашег младог покољења које ће бити способно да одбрани тековине наше борбе и да нашу попаљану и уништену земљу изгради и учини лепшом него што је икада била.

— Из тих основних принципа, рекао је друг Кречић — произлазили су организационим облици и систем рада како основних физкултурних јединица, тако и физкултурних форума, почевши од најмањих, па до форума појединих федералних јединица где су они већ обликовани.

Указавши на неке недостатке и грешке физкултурног рада друг Кречић је, поред осталог, споменуо да нама недостаје активне спортске пропаганде, природеба, такмичења, слетова и сл.

После овог реферата, делегати су изнели стање физкултурних организација у својим федералним јединицама.

Из тих извештаја може да се види да је на пример у Хрватској физкултура спонтано обухватила и најзабаченије крајеве који су дотада били ослобођени, да су у читаву Војводину никле нове физкултурне организације, да се у Македонији спрема физкултурни слет који ће се одржати месеца августа у Скопљу. У Босни и Херцеговини су формирани градски спортски одбори, а после ослобођења су створени услови да се физкултура прошири на село. У Србији постоје услови који дају могућност продирања физкултуре у најшире народне масе.

У дискусији које је отворена после подношења извештаја исцрпно су претресена сва питања и донесени закључци о свим актуелним проблемима физкултурног рада. Највише се пажње посветило оснивању физкултурних удружења и ликвидирању старих спортских друштава која не одговарају данашњим условима физкултурног покрета — а осим тога многа су се активно огрешила о народно-ослободилачку борбу.

Прихваћено је гледиште да сви чланови старих клубова нису сарађивали са окупатором. Али ти клубови због своје немасовности неће моћи да настане рад.

Осим тога се дискутовало о решењу питања спортских традиција и старих имена клубова, о васпитању спортске публике и сл.

На крају конференције је формиран Физкултурни одбор Југославије који је састављен од делегата федералних јединица. Осим тога је изабран секретаријат као извршно тело одбора са седиштем у Београду. У секретаријат су ушли: Мирослав Кречић, секретар, Рато Дугошић, секретар ЦО УСАОЈ-а, инж. Обрад Бојовић, Бранко Полић, ректор Школе за физичко васпитање, Михаило Шашић, члан Главног одбора Јединственог синдиката, Радивоје Марковић, новинар и инж. Микица Арсенијевић. Изабран је и физкултурни одбор за дан физкултурника који треба да се одржи у јесен.

На крају је усвојена резолуција у којој је измењу осталог речено:

Физкултура као саставни део општег образовања треба у новој демократској федеративној Југославији да обухвати најшире народне масе града и села. Да би се физкултура у Југославији развила у широки масовни покрет она ће се ослањати у свом раду на синдикалне, омладинске и друге масовне организације...

На тај начин основана физкултурна друштва имаће своје огранке у свакој гвардији, радионици, установи, у свакој школи, дому, а већ, у самом почетку, моћи ће да обухвате својом шиналом и све оне који никада досада нису имали прилике и могућности да се баве физкултуром.

Да би физкултурни покрет свестрано развијао способности физкултурника, нове организације оживеће у свом детоктуру више грана физкултуре, а односно је основно тело спортске заједнице, које већ само по себи свестрано развија тело.

Овако постављена физкултурна друштва биће моћне организације, које ће бити разликовати од бивших спортских клубова који су редовно били уски у јединствени, по карактеру свога рада, тесно удружени за распиривање шовинистичких тежњи и који су професионално ангажовали у физкултуру најпрљавији трговачки дух.

Из ових принципа произлазе задаци Физкултурног одбора Југославије који ће у свом раду обухватити и допринети двадесетак ненадашњих савеза и на тај начин правилно и равномерно развијати у читаву земљи физкултурни покрет — дајући му јединственост идеје, плана и живота.

Овај савезни одбор као претставник физкултурног покрета Југославије претставиће Југославију у међународном физкултурном погледу и организовање физкултурне манифестације, које ће допринети међународном зближењу братских словенских народа.

Резолуцију су потписали сви делегати.

После тога састанак је завршен.

СЛАВОНСКА ОМЛАДИНА КРОЗ БОРБУ

Испод Папука на једном месту, рушевине говоре да је било некада овде повеће место. Усред њега хоћи се на високом брду стара градина — Вођин, око које су ваљ зарђале, у густом реду поређане, одбрабане жице. Градина је некад била поприште тешких борби, свака стопа земље на успону к

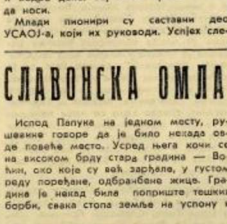

Петнаестогодишњи бригадир

њој, натопљена је крвљу и прича о јединском отпору усташа и легионара који су дуго бранили ову тврђаву. Овде је у једном јуришу пало осам омладинки — бомбаша. Овде су она показала пут осталима, који су у бајбрojним јуришима коначно освојили тврђаву.

О омладинки Меци Манојловић из XII ударне бригаде требало би писати много. 15-годишња Маца је пошла давно, испраћена родитељским благословом, у борбу. Она је данас храбри борац XII ударне бригаде. У борби код Чаглина је јуришала са своја два брата. Чаглин је пао. Пала су и њена оба брата, док се трећи био већ давно изгубио негде у некој борби. Маца домаћину.

Чехиња Мање Долежал болничарке својим примером по стоти пут је потврдила братство словенских Чеха са Хрватима и Србима, који данас несебично бране земљу да би у њој освојили себи достојно место.

Она је спасла много живота. Једном, пред непријатељским тенком пао је а.-бутант батаљона. Мања је трчала до њега брисаним простором. Пала је тешко рањена. А када су је износили испреканим гласом је молила:

— Оставите мене, изнесите рањеног аБутанта! и то су била њена последње речи.

Припреме за Први конгрес омладине Хрватске понеле су ову омладину. Заиста, није редак случај да појединци и целе чете ївокшајући клицу Првом конгресу и говоре упадајући у бункере: „Непријатељ мора знати да сво омладинци и да се припремамо за конгрес!“.

Млади курир Фрањо Галко добио је поруку из батаљона с којим је морао поћи у штаб бригаде. Пут је водио бриснним простором који је био изложен непријатељском виднку. Пошао је. Ниже ни шестину пута превалио и осетио је тешке ране. Кад је изнесе из ране. Није сустао, а нити клонуо. Стиснуо је зубе и кроз дању ватру продужио до штаба. Стигао је коначно са извештајем блед, али радостан. Он је достојно извршио свој задатак.

Овако се борили омладинци Словеније. Она је на бојним пољима исписала током четири године странице историје свога краја, уједно свога народа. Данас, кад је Словенија ослобођена, она ће наставити даље рад чувајући тековине борбе и изграђујући своју опустошену домовину.

Приредбе совјетских уметника у иностранству

У места, која су још недавно била поприште жестоких борби, дошли су представници совјетске културе.

Црвена армија је отворила читавом свету очи и показала праву војну и економску моћ Совјетског Савеза, она је показала величину руског националног духа, који се испољио у моменту смртне опасности. Руски уметници су својим гласовима и гледаоцима у иностранству, дубином своје уметности, богатством њених боја, чаром њених мелодија, високим нивоом уметничког извођења. Многи слушаоци концерата ван граница признали су да су совјетска и класична дела која су извођена у концертним салама просто подигла завесу лажи и предрасуда, коју су у току много година искусно постављали непријатељи.

И зато но треба да чуди одушевљење после сваке приредбе совјетских позоришних и варијетских уметника. Концертне сале Букурешта и Београда, Хелсинкија и Софије не могу да примају све оне који желе да се упознају са совјетском уметношћу.

Совјетској култури дала су дубоко признање наша браћа по борби против фашизма — Југословени. Претседништво АВНОЈ-а је наградило совјетске уметнике који су наступали у Југославији: В. Барсову, С. Месерер, М. Козолупову, С. Образцова и друге орденом „Братства и јединства". Доктор Рибер је рекао, дајући ордене, да је **ова награда**, учињена на иницијативу маршала Тита, **дар читавог народа** Југославије. У узбуђеном речима доктора Рибера, звучала је искрена захвалност совјетским уметницима за задовољство које су они пружили и за ово велико културно дело које они раде, упознавајући народе Југославије са совјетском уметношћу.

Са огромним успехом су одржана гостовања Црвенозаставног ансамбла, црвеноармејске песме и игре СССР у Финској. На концерту у Хелсинкију, који је био приређен за чланове друштва „Финска—СССР", присуствовало је 8.500 људи. Међу њима су били министри финске владе, јавни радници, књижевници и уметници, официри финске армије. Градска управа града Хелсинкија приредила је у част претставника совјетске науке и уметности пријем, на коме су присуствовали учесници ансамбла на челу са својим руководиоцем, Народним уметником СССР А. Александровим. Сваки концерт је, а било их је око 10, изазивао одушевљене овације.

Пред нама стоје белешке утисака које су написане одмах после концерата у различитим финским градовима. Ево неколико од њих:

„Вечерас смо успели да видимо и чујемо „тајно оружје Русије", чијом је снагом руски народ могао да поднесе све тешкоће рата."

Инокане

„Певали сте о себи, о срцу народа. Присуствујем шестом концерту и дођи ћу још једанпут. Хвала наше захвалности. Невероватан концерт. Живела Црвена армија."

Сула Линдберг

„Дошли сте, певали, играли и победили. Срдачно захваљујем."

В. К.

„Својим певањем сте победили наша срца. ИК ћемо руку под руку слободи и светлости. Нека се настави наше пријатељство."

О. Халас

„Ваша приредба је превазишла моје очекивања. Била је препуна топле срдечности... Тешко је величанствена способност владања људским душама да је мени, хладнокрвном Финцу, немогуће да то изразим довољно јасним речима. И због тога, ошемуљен и задивљен, могу да кажем само једно: све је било величанствено! Искрено вам захваљујем за концерт који је загрејао моје срце. Са великим захвалношћу и надом да ћу вас ускоро поново видети."

Поручник Л. Е. Мистинен

И на крају још једна кратка али карактеристична белешка:

„Ако је душа народа тако света и чиста као његова уметност — онда је она бесмртна..."

С.

Навели смо, разуме се, само мали део овог огромног броја одјека одушевљења, којима су пуне странице књига, које пишу слушаоци после концерата. Али и ови су примери довољни да се добија слика о успеху, који је пратио приредбе Црвеноазставног ансамбла у Финској. Сада, у светлости војних победа наше земље, успеси њене уметности још више отварају пред људима у иностранству тајна снаге нашег народа, који је умео да створи прекрасне културне драгоцености и да их пожртвовано брани.

И. Игорјев

(Из „Совјетска уметност")

ПРОСЛАВА ГОДИШЊИЦЕ ШЕКСПИРОЗОГ РОЂЕНДАНА У МОСКВИ

У Москви је одржана 23 априла традиционална конференција посвећена рођендану великог Шекспира.

Професор Михаил Морозов, директор шекспировске секције у Свесавезном позоришном друштву, извештај је претставнику ТАСС-а: „Ми брижљиво припремамо конференцију посвећену Шекспиру на којој ће истакнути уметници Шекспировог драма Микоелс, Јурај-Завадски, Алексеј Попов одржати предавања. Моје предавање носи наслов: „Шекспир на совјетској сцени за време рата". Проучавање великог енглеског драматурга није престало у Совјетском Савезу ни за време рата. Песник Борис Пастернак сада преводи „Хенрика IV". За време рата он је превео „Ромеа и Јулију", „Хамлета" и „Отела". Ускоро ће Академија наука СССР издати монографију „Проблеми совјетске шекспирологије и позоришта" и другу књигу „Историје енглеске литературе" у којој је главна пажња посвећена Шекспиру. Шекспирска секција одржава недељне седнице. На конференцији ће писац Корнеј Чуковски изнети како је стекао искуство приликом превођења Шекспирових дела. Познати критичар Абрам Ефрос ће говорити о новом начину стварања Шекспирових комада на сцени. Прошле године је у московском институту дипломирао велики број младих талентованих шекспирологиста. Неки од њих ће на конференцији одржати предавања. После конференције ће уметници декламовати одломке из Шекспирових дела. (ТАСС)

КУКРИНИКСИ: АУТОПОРТРЕ-КАРИКАТУРА

И њихово је оружје допринело победи

Пре 12 год. Максим Горки је написао младим совјетским уметницима — Михајлу Купријанову, Порфирију Крилову и Николају Соколову, који су још од студентских година уједињени у уметничкој сарадњи под псеудонимом Кукреникси:

«Не знам да ли је постојала, али не мислим да је у области карикатуре могла да постоји таква једнодушна и нерасдојива тројка као наши Кукреникси. Њихов талант је признат у току 6 год. својим духовитим, веселим радом одлично су доказали непрекидност њиховог развитка и значај њиховог стваралаштва... Желим њихову тројци још већа пријатељство, још већу једнодушност у раду».

Уметници успешно остварују поуку Горког. Кроз ове године они су постигли широку популарност и признање не само у совјетској земљи, него и у иностранству. Свада врло добро познају и воде Кукрениксе — аутора дивних сатиричних цртежа, великих сликарских платна, портрета и лирских пејзажа.

Од почетка Отаџбинског рата Кукреникси побеђују непријатеља својим сатиричним оружјем — заједничким карикатуром, која га уништава, актуелним патриотским плакатама. Плодан рад уметника добио је високу оцену: 1942 год. била им је дата Стаљинова награда преог степена, а ово тако су добили назив заслужених уметника.

У малој радној соби Кукрениксе стоји на столу парче картије; на њој је списак неодложних ствари: рад за новине, часопис, војно издање. Кукреникси раде много: рађа се тема, сва тројица раде скице, бира се најбоља, анализирају је. Затим један од уметника прави цртеж, који други употребљују.

— Систематски, из дана у дан, ми цртамо карикатуре за новине и часописе, плакате, „окна ТАСС-ви, прикају Кукрениксе. — То је наше обавезно свакодневно занимање. Осим тога радимо као сликари и графичари. Недавно смо осим тога завршили серију цртежа за књигу приповедака А. Чехова, која ће да се изда у масовној библиотеци часописа «Црвеноармејац». У децембру 1943 год. успели смо да идемо месец дана аутом по путевима рата. Ми смо и раније били у рејонима који су ослобођени од Немаца. Ако разуђат посете Петрушчеву, месту извршења казне над Зојом Космодемјанском, била је слика «Тајна». Огромни су били утисци с пута. Посматрали смо страшен призор рушевина, који су оставили за собом Немци у Мценску, Орлу, Курску, Фатежу, Сумаху, Кијеву. Сазнали смо нас је направио десетине фотографија у лаким бојама и много скица уљом. Настојали смо да у њима подвучемо трагичне пејзаже рата и цртеж порођајна живота у ослобођеним рејонима. Сва је то материјал за будуће велике слике у којима хоћемо да покажемо величину и храброст совјетског народа — народа борца, народа победиоца.

Сада разлучита издавачка предузећа Москве спремају ново албуме Кукрениксе: «Црним на беломе» са текстом С. Маршака и албуме политичких карикатура.

Клубови дечака у Сједињеним Америчким Државама

Организација „Амерички клубови дечака", која обухвата дечаке од 10 до 18 година, поносила се и проширила је своју делатност за протеле две деценије и данас има своје огранке у сим градовима Сједињених Држава. Омладинци свих вера и различитог националног порекла имају услова за демократско васпитање и разонуду.

Кад су Сједињене Америчке Државе ушле у рат, њени дечаци су желели да помогну у ратном напору. Одговор клубова дечака био је програм добровољног рада за победу. Добровољци за победу су скупљали старо гвожђе, хартију и мат, радили као осматрачи и стражари на станицама за ваздушну одбрану, обучавали голубове писмоноше и израђивали моделе авиона и бродова за војску и морнарицу.

Македонски борци пишу

Пут једног овчара

„Дуго година сам био бедно награђени овчар. Напасао сам стада мојих правих братучеда. Досада је нисам знао шта је празник. Време сам проводио по торовима и за овцама. Сунцо сам со са планине на планину, не мешајући се са народом. Никакву награду, никакву плату нисам добијао за мој дванонћни, тежак и нељудски живот. За цео мој рад добијао сам обећање: „Ти сам ради, а ми водимо рачуна о тоби, теби сада не треба новаца.

У таквим приликама дође још и окупација Македоније и са њом фашистичко ропство. Фашисти су ме стално гонили, зато што сам крио и хранио партизане. Настадоше још црњи дани за мене. И да ме фашисти позваши да служим њиховој окупаторској војсци, савест ми није дозволила да служим баш фашизму, који је био узрок мог црног и немало веселог живота. Оставјало ми је само једно: да ступим, као сам верни синовм нашег народа, у редове наше НОВ. У редове наше војске, та сам први пут у своме животу доживео „веселе и радосне дане".

Саша Кардуловски, зам. политпом. III чета I бат. (Из батаљонског листа — устмна свеска „Нашиот пат" I батаљона)

Зашто сам постала партизанка

„Често су ми другови и другарице партизани упућивали питање: „Зашто си постала партизанка?" Одговор што сам је давала увек је био један. Је сам сеска девојка и као таква радила сам дан и ноћ. Живот ми је био празан. Нисам више могла да гледам бедни живот мог поробленог народа над којим је окупатор вршио зверства. Много пута сам размишљала: зар ми Македонци нећемо да живимо једним бољим животом, зар нема сеоским девојкама не треба просвета и култура? И ја смело кренух с пушком у руци заједно са борцима наше славне НОВ да донесем слободу нашем измученом народу, да у нашим селима блесне зрак културе и просвете, коју су нашем народу поробљивачи ускраћивали".

Деска Тошовска, болничарка II чете II баталь. (Из батаљонског листа — устмна свеска „Нашиот пат" II батаљона)

Народ у борби у Стрмашеву

„... Пошто смо уништили полицијске и ровови се налуњили њиховим пољавим пешинама, склазим у село. Ту видех баку како је заглрила јеленог партизана и кроз сузе му говори: „Е, синко, нек вам је алал што сте побили оне изелице. Већ нем се попеле на главу. Јаребе масо ниу могли да једу већ увек тражили дебелу јагњетину. Када су долазили у кућу не питајући узмали су све што су желели — били су господари наших кућа и наших рада. Јело и воду нису сами носили, већ су тражили да им сеоске девојке носе чак у ровове — „од турје поврзо синко". Стигла их је казна, синко, што су тражили — то су и нашли. Ви да сте живи, синко, увек тако да тучете проклете фашисте, док се потпуно не ослободимо".

Димитрије Јанев, политделегат I чете III бат. (Из батаљонског листа устмних новина — „Нашиот пат" (Наш пут) III-ег батаљона).

КУЛТУРНИ ЗНАЧАЈ ТРСТА ЗА СЛОВЕНЦЕ

Сву културну делатност тршћанских Словенаца карактерише једна значајна црта: све што су они створили на културном подручју створено је властитим народним снагама, без икакве подршке од стране власти, штавише, против њихове воље. Они нису имали државе, а општину су држали италијански шовинисти, који су у страху за свој положај ометали културни развитак Словенаца, свесни да јачање културе једног народа значи и јачање његове политичке снаге.

Словенци су имали мало богатих добротвора који би њихова културне установа помогли новцем или задужбинама. Економске основа за њихову културну делатност је створена приложима малог човека, организованог у разним културним друштвима: читаоницама, певачким хоровима, сталешким организацијама или касније у политичким партијама. Тај мали човек је градио, прилогом својој организацији или малим улогом у новчаном заводу, народне домове, издржавао часописе и новине, као и школе, које је похађало његово дете. Општинско веће, које је уживало и права земаљског већа, тражило је од њега порезе, али је одбијало да му призна макар само једну једину школу у граду.

Читава културна зграда тршћанских Словенаца основана са на каналу самопомоћи. Када су Словенци морали да констатују да њихова борба у погледу јавних школа, коју су водили преко педесет година било у општинском већу било код централних државних власти, није уродила плодом онда су преко „Друштва св. Ћирила и Методија" семи прикупили потребна средства за подизање и издржавање школа. „Тршћанска посојилница, која се приливом малих улога развила у добро финдиран новчани завод, подигла је 1904 год. палату »Народног дома« где се брзо сконцентрисо сав културни и политички „живот Словенаца.

У »Народном домуу« је било смештено народно позориште, чија се управа налазила у руклама »Драматичког друштва« (осн. 1902 г.). Ово друштво је саградило неколицину провокалних глумаца, који су касније — пошто су фашисти спалили и »Народни дом у центру града као и све остале — са успехом наступали у Љубљани. Од »Певачког и гласбеног друштва« развила се музичка школа »Глазбена матица«. Из културних друштава с певачким хоровима указује на нарочиту наклоност Словенаца према музици, а нарочито певању. У Трсту је редила неколицина познатих словеначких композитора и диригената, као Х. О. Вогрич, Иван Грбец, Василиј Мирк, Срећко Кумар и В. Шонц, кома се једном пружила прилика да још прих година италијанске окупације присуствује једном концерту »Учительског хора« у Трсту и да посматра с каквом преданошћу народ прати извођења Мокрањеве руковети. Он је онда морао осетити духовно јединство наших народа, које су спречавале политичке границе.

Трст није могао да оригиналним делима на подручју литературе и уметности упоште допринеса словеначкој култури онолико колико на пр. Љубљани, пошто су снаге талентованих људи потпуно апсорбоване борбом за одбрану народа. Баш из тог разлога са развила нарочито публицистика и није случајно што је приликом новинске изложбе у Љубљани констатовано да је била штампа релативно најјаче раширена баш у словеначким областима које је 1918 г. запосела Италија. (Год 1930 ускнута је у Италији сва штампа на словеначком и хрватском језику.)

Још 1849 г. »Словеначко друштво, основано у револуционарној 1848 г., почело је да издаје на словеначком и хрватском језику »Славјанског родољуба«; касније се појавио »Јадрански Славјин. Крајем Баховог апсолутизма основао је културни и политички живот Словенаца, попраћен новим листовима, као »Илирски Приморјен, затим »Словенски Приморски ртд. Истарски Хрвати, чији се политички и културни центар дуго налазио у Трсту, основали су свој орган »Наша слога« још 1870 год. Јаче струјање политичког живота после оснивања »Политичког друштва Единости (1874 год.) донело је нову штампу и нове публикације. Год. 1876 основана је »Единости, које је издржала и најтежа времена под Аустријом, а 1928 г. угушена од италијанских власти. Један од најистакнутијих публициста Јосип Гинда Вердијевски је објавио 1872 год. дело о историји Трста. Треба истаћи живу делатност просветних радница, као што су била Марија Бартолова, Иванка Клеменичева и Мар. Степаничева, које су окупљала око »Словенке« и других женских часописа.

Опасност да народ после затварања школа остане без сваког васпитања и духовне хране је дала потстрека покретању нових публикација. Набрајање књига, издавачких предузећа и периодичних публикација показује високу популаризацију науке, одвело би нас и суувише далеко. Од периодичних публикација треба поменути омладинских часописе »Наш родк и »Женски свет«. Карактеристична је живо ових часописа је чињеница што су у Југославији, пошто им је штампање у Италији забрањено, достигли огроман тираж. У току последњих 15 година италијанска окупација власти су угушила сваку културну делатност Словенаца и Хрвата. Под најтежим казнама забрањено је штампање свако публикације, па чак и обичних календара без икаквог коментара и верских књига. Распуштене су и све културне организације.

Борба за равноправност доказала не само што се тичо употребе његовог језика пред властима и васпитања на матерњем језику, већ и као човека са социјалним правима — од којих најелементарније на пуноправан живот — потстрекавала је рад на што бржем подизању културног степена Словенаца, како би се они могли и у том погледу такмичити са Италијанима. Отуда и оно одушевљење којим тај живаљ прихвата сваку побуду и на културном пољу, а које често изненађује неинформисани свет.

Ова радозналост народа примамљује културне раднике и из унутрашњости Словеније. Навешћемо само неколицину писаца и песника који су радили у Трсту, међу њима Јапета и М. Равникарје. Фр. Цегнар је уређивао прве бројеве »Единости«. У новије доба истакли су се као омладински писци Рибичић и Карел Шиврк. Позната је песма Драгутина Кетеа »Помол св. Карлан. У Трсту су радили и сликари Чрнигој и Бамбић, те вајар Горше.

Радо је бораво у Трсту и Иван Цанкар, који је априла 1918 год. одржао управо историско предавање »Очишћење кн помлађењен у коме је позивао словеначке радне масе у борбу за независну југословенску државу.

Тај свој »вајуј« у нову државу Цанкар је исповедао баш у Трсту, који је данас слободан захваљујући подвигима народно-ослободилачког покрета, који је настављао Цанкарових идеја.

Л. Б.

МАЛИ ЛЕКСИКОН

КОНФЕРЕНЦИЈЕ И САСТАНЦИ НАШИХ САВЕЗНИКА У ТОКУ ОВОГА РАТА

У другом светском рату Уједињени народи успели су да победе фашистичку Немачку захваљујући _ јединству које је створено у целом слободољубивом човечанству, у борби против заједничког непријатеља — фашизма, непријатеља свих народа света. У стварању јединства Уједињених народа много су допринели састанци и конференције које су одржаване у току овога рата између СССР, Велике Британије и САД.

Чувена Атланска повеља, која је донесена 14 августа 1941 године приликом састанка Черчила и Рузвелта, са којом се сагласио и маршал Стаљин, гарантовала је свим народима срећнију будућност. Нарочито је позната трећа тачка из ове повеље у којој се каже:

„Поштује се право свих народа да одаберу облик владавине којим ће живети, желећи да суверена права као и управљање самим собом буду враћена онима који су њих били силом лишени." У овој повељи се такође каже да се остварити пуна привредна сарадња са циљем да се обезбеде пристојни услови рада, привредни напредак и социјална сигурност.

5 јануара 1943 године одржан је састанак у Казабланки на коме су присуствовали Рузвелт и Черчил. На овом састанку расправљали су се поред политичких и економских питања углавном проблеми војног карактера и створени су планови за војне операције у Северној Африци и Пацифику.

Средином септембра 1944 г. одржана је конференција у Квебеку на којој су били председник Рузвелт, премијер Черчил и водећи политичари Енглеске и Америке. На њој се углавном расправљало питање што скорије завршетка рата у Европи и пребацивање енглеских и америчких снага на Пацифик, против Јапана. На њој су расправљана разна економска, финансиска и дипломатска питања.

На Московској конференцији која је одржана 19 октобра 1943 г. где су присуствовали министри СССР, Енглеске и САД-а и Техеранској конференцији која је одржана 3 децембра 1943 г. где су се састали први пут маршал Стаљин, претседник Рузвелт и премијер Черчил решено је да се скрати рат и натера Немачка на безусловну капитулацију. На конференцији у Москви и Техерану подвучено је начело да сами народи одлучују о својој судбини и о свом уређењу итд. Донесена је одлука о кажњавању ратних злочинаца. Ова је одлука од велике важности јер је гарантија да се неће догодити као после првог светског рата да злочинци могу после рата некажњени спремати нове империјалистичке планове.

Средином октобра 1944 г. одржан је састанак делегата САД-а, СССР-а и Енглеске у Дамбартон Оксу близу Вашингтона. На овој конференцији расправљало се питање међународне организације сигурности. Претставници тријe сила постигли су успехе у припремама стварања такве организације која ће моћи спречити свако нарушавање мира после рата.

Кримска конференција на којој су учествовали маршал Стаљин, Рузвелт и Черчил завршена је 12 фебруара о. г. Израђени су детаљни планови за потпуно уништење фашистичке Немачке и надзор над Немачком после рата. Одлучено је да Немачка плати репарације тј. да плати ратну штету, да изгради оно што су немачки зликовци у овом рату порушили. У том смислу је одлучено да се 24 априла одржи конференција у Сан Франциску која је данас још у току.

Курс физкултурника у Београду

22 марта почео је физкултурни курс у Београду који је организовао Централни одбор УСАОЈ-а у заједници са Школом за физичко васпитање. Курс је похађало 67 омладинаца и омладинки из свих крајева наше земље. За времe трајања курса омладинци и омладинке спремили су свечану академију у којој су биле тачке из гимнастичких часова, песама и рецитација. Ова је академија одржана у сали њихове школе. Омладинци и омладинке који су били на овом курсу стекли су доста знања тако да ће моћи, као физкултурни руководиоци, у својим окрузима да развију спортски и физкултурни рад. Они треба да организују и штафету из свих крајева земље до Београда преко које ће омладина читаве Југославије послати маршалу Титу поздрав на његов рођендан.

★

Обнова физкултурног живота у Војводини

У Војводини је већ почетком пролећа у многоме оживео спорт. У спорту и физкултури учествовале су широке масе омладинаца и омладинки.

Иницијативни одбор за спорт и физкултуру у Војводини досада је одобрио рад многим физкултурним друштвима. Ту спадају омладински и раднички клуб из Земуна, „Слога" из Панчева, „Десети октобар" из Беле Цркве, „Јован Микић-Спартак" из Суботице и други клубови.

Решите овај задатак

Пионири два села су се такмичили: ко ће више сакупити старог гвожђа, набрати лековитог биља за чај, ко ће боље уредити своју школу. Договорили су се тако да пионири који буду боље радили добију поклон од другог села.

Пионири оба села су вредно радили, али су ипак пионири првог села победили и зато добили као награду пакет у којем се поред осталих дарова налазило и 17 јабука. У попратном писму је било написано да су јабуке намењене двојици најбољих ударника, али тако да најбољи добије једну половину, други једну трећину а трећи једну деветину од целог броја јабука. Пионири су почели делити али никако нису могли поделити тачно. Одједном се један пионир сетио и поделио је тако како је било написано у писму, а ни једну јабуку није секао.

На који је начин он то учинио?

Спорт

ФУТБАЛСКА УТАКМИЦА ИЗМЕЂУ БЕОГРАДСКЕ ОМЛАДИНЕ И СОФИЈЕ

Првог дана Ускрса одржана је велика футбалска приредба на игралишту „Југославије" у Београду. Омладинска репрезентација изашла је са следећим тимом: Мркушић, Станковић, Петровић, Бајић, Пешић, Ђирић, Шапинац, Митић, Језеркић, Печенчић и Хорватиновић. Међу играчима Софије били су познати стари играчи Петров, Трифов, Милев, Чокивков и други. Пре ске репрезентације најсрдачније захвалио на указаном гостопримству.

Моменат са утакмице између Софије и београдске омладинске репрезентације

Игра је била врло узбудљива и интересантна. Ова утакмица је ипак била почетка утакмице, после поздрава испред управе ФИСОС-а поздравио је бугарске фудбалере претседник ФИСОС-а мајор Обрад Бојовић и дао њиховом вођи пута црвену заставицу. Затим му је једна омладинка предала букет цвећа, после чега се вођа бугарској од најбољих које су игране у Београду од Ослобођења.

Прво полувреме завршило је резултатом 3 : 0 у корист београђана, док је крајњи резултат био 5 : 0. Голове су дали Ђирић, Печенчић, Шапинац, Хорватиновић и Бајић.

На утакмици се показало осећање братства код наше публике према бугарским спортистима и ова спортска приредба допринеће учвршћењу братства са бугарским народом.

Кратке спортске вести

На Ускрс је одиграна утакмица између репрезентације Војводине и војне репрезентације Београда. Кроз целу игру војводјани су показали надмоћност тако да је утакмица завршила са 8 : 0 у корист војводјана.

6 априла је одиграна у Нишу пријатељска утакмица између XXII српске ударне дивизије и Радничког клуба. После живе и надмоћније игре успело је XXII дивизији да победи свог противника са резултатом 5 : 0.

На игралишту чачанског РСК „Борац" одржане су 6 и 7 априла две утакмице између РСК „Борац" из Чачка и РСК „Графичар" из Београда. Обе дана је победио домаћин тим са бољом и надмоћнијом игром.

ДЕВЕТИ ЈЕ ДОШО МАЈ — ЗЛОЧИНЦИМА САД ЈЕ КРАЈ

Претежи Иве Кушановић
Стихови Одрада Милошевића

Ура, напред пионири,
решисмо се тешке беде,
нек се песма свуда шири,
прославимо дан победе!

Нек се игра, нек се пева,
слободна је земља наша
од Недића, Павелића,
од четника и усташа.

И Хитлера нема више,
фашизам је свуда скршен,
живот, правда, победиште...
У Европи рат је свршен!!!

Нестала је тама гроба
под крвавом швапском чизмом...
Нека живи ново доба
и победа над фашизмом!

Шпекулант је ту се нашо...
Препао се тога свега,
колико му савест чиста
помислио — гоне њега!

Иако је много трчо
да побегне — све у жељи,
ипак дође, барјак бео
ко његов пријатељ!

Рукописе и остало радове слати на адресу: Централни одбор УСАОЈ-а Београд, Краља Милутина 37/II за редакцију »Омладинеа — Телефони: 22843 и 20118, администрација 27318